

NOS Protocol

CONCEPT

Veiligheid en gezondheid in risicovolle gebieden

NOS Nieuws zendt als nieuwsorganisatie steeds vaker en langer journalisten op pad naar risicovolle gebieden om verslag te doen over calamiteiten, rampen, conflicten of oorlogen. Die toename houdt gelijke tred met de technische ontwikkeling die het journalisten steeds gemakkelijker maakt om in moeilijke omstandigheden te werken. De mogelijkheid schept de wens om 'erbij te zijn'. Satellietapparatuur in een handzame koffer beperkt journalisten niet langer in hun bewegingsvrijheid en stelt hen in staat langere tijd in risicogebieden te verblijven.

De risico's nemen tegelijkertijd toe omdat journalisten door (strijdende) partijen niet langer als onafhankelijke, onpartijdige, objectieve feitenbrengers worden beschouwd.

'Embedded' ofwel ingekwartierd zijn bij een militaire macht en onder die militaire bescherming journalistiek werk verrichten, is evenmin zonder gevaar. Konvooien waarmee een journalist op pad gaat kunnen onder vuur worden genomen, de journalist kan worden aangezien als onderdeel van de vijandige macht, en er is een permanent gevaar van landmijnen.

NOS Nieuws heeft de verantwoordelijkheid voor de uitzending van zijn medewerkers naar risicovolle gebieden en daarmee voor hun veiligheid, gezondheid en welzijn. Preventie van schade door risico's en nazorg bij verwonding of overlijden horen daarbij.

In dit protocol staan alle maatregelen die NOS Nieuws heeft afgesproken om medewerkers op professionele en verantwoorde wijze uit te zenden en te begeleiden tijdens hun uitzending en erna.

Alle medewerkers die worden uitgestuurd dienen kennis te hebben genomen van deze maatregelen en in te stemmen met de bijhorende preventieve acties, zoals training, vaccinatie en (de)briefing.

Risico

Werken onder verhoogd risico betekent dat er een verhoogde kans is op ernstig letsel of zelfs overlijden bij werken onder de volgende omstandigheden:

- Vijandige omstandigheden, wanneer een land, regio of bepaald gebied onderhevig is aan oorlog, opstand, burgerlijke oproer, terrorisme, extreme criminaliteit en wetteloosheid.
- Risicovolle activiteiten: het volgen of het filmen van strijdende of militante partijen, of confrontaties met terroristische of criminele groeperingen.
- Risicovolle omstandigheden: het volgen of het filmen van rellen, burgerlijke oproer, terroristische of gewelddadige incidenten zoals kapingen, gijzelingen of bezettingen; het verslaan van rampen of oorlogen met chemische, biologische of nucleaire gevolgen; het verslaan over natuurrampen zoals wervelstormen, overstromingen, aardbevingen, vulkaanuitbarstingen, of het uitbreken van ernstige ziekten of pandemieën.

Verantwoordelijkheden

1. Samenwerking

Om de gezondheid en veiligheid van medewerkers in risicogebieden zoveel mogelijk te waarborgen, werkt NOS Nieuws samen met professionele instellingen die hiermee veel praktijkervaring hebben opgedaan.

Samenwerking bestaat met:

- KLM Health Services voor (preventieve) medische zorg;
- EBU voor militaire ('risk awareness') en medische training;
- Artsen zonder Grenzen voor debriefing en psychologische nazorg;
- Ministerie van Defensie, ministerie van Buitenlandse Zaken, en andere overheidsorganisaties voor informatievoorziening en bescherming;
- International News Safety Institute voor risico-analyse en bemiddeling bij repatriëring.

De NOS laat zich adviseren bij de aanschaf van beschermende kleding, medicijnen, en geschikte apparatuur, toegespitst op de verwachte werkomstandigheden, en verzekert de tijdige aanschaf van beschermende kleding, medicatie en veilig transport.

De NOS draagt zorg voor alle noodzakelijke verzekeringen (reis en molest), inclusief verzekering tegen schade door biologische of chemische oorlogsvoering.

De NOS spant zich tot het uiterste in om alle benodigde informatie te verzamelen die nodig is om de medewerker op zijn/haar reis voor te bereiden.

De NOS draagt verantwoordelijkheid voor de samenstelling van het reportageteam, gebaseerd op een *minimum aantal deelnemers*.

De NOS draagt verantwoordelijkheid voor de werkomstandigheden van het reportageteam en voor de duur van de uitzending die tot een minimum moet worden beperkt.

De NOS draagt verantwoordelijkheid voor aanpassing van de risicoanalyse bij veranderde omstandigheden en de daaruit volgende consequenties voor de uitzending.

2. Veiligheidsregels

Om de veiligheid voor zijn medewerkers te waarborgen legt de NOS bepaalde gedragsregels op voor journalisten in risicogebieden. Veiligheid staat altijd voorop.

- Elk uitgezonden team kent één door de NOS aangewezen persoon die als leider van het team optreedt, met de verantwoordelijkheid om op tijd beslissingen over de veiligheid van het team te nemen, competent lokaal personeel in te huren, het beheer en gebruik te coördineren van veiligheidskleding, medicatie en vervoer, en als contactpersoon voor Hilversum op te treden.
- Bij bewegingen door risicogebieden is er altijd contact met de redactie in Hilversum.
- Er wordt samengewerkt met chauffeurs of producers die het gebied goed kennen, de lokale taal spreken, die de ploeg niet door partijdigheid in gevaar brengen.
- Het is NOS-medewerkers verboden wapens te dragen of met journalisten op te trekken die bewapend zijn.
- Er wordt niet gewerkt onder valse identiteit of beroepsuitoefening en altijd met officiële vergunningen en accreditaties.
- Regels zijn regels. Medewerkers houden zich aan lokale regelgeving en/of medische regelgeving in geval van rampen of pandemieën. Medewerkers houden zich aan regels opgelegd door militaire autoriteiten in het geval de NOS zich bij militaire missies heeft aangesloten.
- Medewerkers dragen hun beschermende kleding en medicijnen bij zich bij verplaatsingen of reizen door het risicogebied.

3. Gedragstips

Op grond van eigen ervaringen en op advies van het International News Safety Institute geeft de NOS gedragstips mee aan medewerkers:

- Wees mentaal en fysiek voorbereid.
- Ga nooit alleen op pad als in het gebied sprake is van vijandelijkheden of gevaar door natuurrampen of de gevolgen daarvan.
- Neem geen onnodige risico's voor een verhaal; veiligheid gaat te allen tijden vóór voorsprong op de concurrentie.
- Ga niet op reis zonder overleg met de contactpersoon in Hilversum of zonder dat 'Hilversum' weet waar je je bevindt.
- Vermijd open terrein of slecht beschermd terrein.
- Draag burgerkleding en vermijd kleding die strijdende partijen de indruk kan geven te maken te hebben met strijders i.p.v. journalisten.
- Vraag advies aan lokale autoriteiten of burgers over mogelijke gevaren in het gebied bij reizen.
- Beschik over voldoende cash geld voor onvoorziene omstandigheden of afkoop van vrije doorgang.
- Zorg dat (satelliet)telefoons te allen tijden opgeladen zijn en dat je de beschikking hebt over noodnummers of nummers van hulpdiensten, autoriteiten en contactperso(n)en in Hilversum.

- Zorg dat je op de hoogte bent van gebruikt wapentuig en hun reikwijdte om gevaren op tijd in te kunnen schatten en geschikte dekking te kunnen zoeken.
- Verwijder je niet onnodig van de weg i.v.m. gevaar van landmijnen.
- Raak geen gebruikt wapentuig aan i.v.m. ontploffingsgevaar.
- Begeef je niet in een gebied waar ziekte of besmettingsgevaar heerst en vermijd contact met mensen die een besmettelijke ziekte kunnen overbrengen.
- Ken je rechten, internationaal en lokaal; ken het oorlogsrecht.
- Ga nooit ergens van uit.

4. Toestemming & instemming

Uitzending naar risicogebieden, undercover operaties of werken onder andere risicovolle omstandigheden gebeurt in overleg met en na uitdrukkelijke goedkeuring van de hoofdredactie, en in overleg met buitenlandse leiding, binnenlandse leiding onder wie algemene verslaggevers kunnen resorteren, en met de verslaggever zelf.

De keuze voor de verslaggever wordt genomen door de NOS Nieuws-leiding op basis van deskundigheid, ervaring, gewenste output en persoonlijke omstandigheden (alleenstaanden, kinderen) in relatie tot de verwachte risico's.

Uitzending naar risicogebieden gebeurt altijd met vrijwillige instemming van de verslaggever en na het doorlopen van alle noodzakelijke productionele en medische voorbereidingen, trainingen en briefings.

5. Team

Leden van het reportageteam – cameramensen, geluidstechnici, producers, stringers – nemen op vrijwillige basis deel aan uitzending naar risicogebieden of het werken onder risicovolle omstandigheden.

Zij kennen en stemmen in met het veiligheidsprotocol van de NOS en de regels die daarin worden beschreven. Zij nemen deel aan trainingen, medische preventieprogramma's en (de)briefing-sessies indien de NOS dit voorschrijft, en overleggen gedetailleerde persoonlijke en medische gegevens (nabestaanden, bloedgroep, etc.).

De NOS neemt de verzekering van freelancers op zich indien deze in opdracht van de NOS naar een risicogebied wordt gestuurd. Freelancers zonder contract met de NOS worden niet uitgezonden.

Informatie

Uitzending vindt plaats op basis van informatie verkregen van lokale bronnen en overheden, ministerie van Defensie, ministerie van Buitenlandse Zaken, risicoanalyses van het International News Safety Institute, Artsen zonder Grenzen, nieuwsagentschappen, collega-journalisten, reisorganisaties en elke andere beschikbare en betrouwbare informatiebron.

De risicoanalyses komen tot stand met informatie afkomstig van lokale bronnen en ervaringen van journalisten die het gebied hebben bezocht. Op

basis van dagelijkse meldingen over aanslagen of andere gewelddadigheden wordt een risico-inschatting gemaakt.

Het International News Safety Institute (INSI) kan op regio of land toegespitste risico-informatie geven. Specifieke informatie kan via de website www.newssafety.com/hotspots/index.htm worden opgezocht. Desgewenst kan meer gedetailleerde informatie worden geleverd, onder meer van gespecialiseerde internationale veiligheidsbedrijven.

- De verslaggever spant zich in om alle informatie op tijd tot zich genomen te hebben om weloverwogen besluiten te kunnen nemen voor zijn/haar reportageteam.
- Verslaggever en buitenlandleiding spreken een contactnummer en contactpersoon af om dagelijks informatie uit te kunnen wisselen tijdens de reportagereis.
- Alle leden van het reportageteam hebben de beschikking over een 24 uur per dag bereikbaar noodnummer van een (noodhulp)organisatie en een 24 uur per dag bereikbaar nummer op de redactie in Hilversum.
- NOS-productie benoemt één vaste producer voor de voorbereiding, begeleiding, productionele en financiële afwikkeling van een reportagereis.
- NOS-productie draagt zorg voor gedetailleerde verslaglegging van de reportagereis met daarin het doel en de duur van de reis, benodigde reis- en verblijfgegevens, huur van vervoer & lokaal personeel, facilitaire gegevens, straaltijden en –locaties, gegevens over beschermende maatregelen & medicatie, noodnummers, personele en medische gegevens van alle teamleden.
- De NOS kan desgewenst als contactpersoon optreden voor familie en/of kennissen van leden van het reportageteam.

Preventieve medische zorg

Doelgroepen binnen de NOS.

- A. Algemeen verslaggevers: medewerkers die op korte termijn en voor relatief korte periode worden uitgezonden. Zij verblijven doorgaans in goede en hygiënische hotels en reizen met gidsen die lokaal goed bekend zijn. De EBU-cursus voorziet in EHBO-training. De verslaggever krijgt uitleg over de medicijnen die hij/zij meeneemt vanuit Nederland.
- B. Correspondenten buitenland: medewerkers die langdurig in het buitenland verblijven (expats) in alle delen van de wereld. Door hun langdurig verblijf zijn zij goed op de hoogte van de lokale (medische) faciliteiten en vereisten. Toch kan ook voor de correspondent gelden dat hij/zij moet afreizen naar een risicogebied.

In samenwerking met KLM Health Services wordt een actuele stand van zaken opgesteld en bijgehouden over het vóórkomen van ziekten in verschillende regio's in de wereld.

Het grote risico in calamiteitengebieden is de uitbraak van infectieziekten, gecombineerd met het risico op eventueel “van nature” aanwezige ziekten:

	Afrika	ZO Azië	Indiaas subcontinent	Midden-Amerika	Zuid-Amerika	Midden-Oosten	Oost-Europa
Gele koorts	+	--	--	--	+	--	--
Malaria	+	+	+	+	+	+	+
Buiktyfus	+	+	+	+	+	+	+
Cholera	+	+	+	+	+	+	+
Hepatitis A	+	+	+	+	+	+	+
Hepatitis B	+	+	+	+	+	+	+
Meningitis	+	+/--	+/--	+/--	+/--	+/--	+/--
Dengue	+	+	+	+	+	--	--
Tuberculose	+	+	+	+	+	+	+
HIV-infectie	+	+	+	+	+	+	+

Ziekten die in ramp-gebieden vaak als eerste uitbreken zijn maagdarm-infecties., waaronder buiktyfus en cholera. Verder kunnen reeds bestaande problemen als gele koorts, malaria en dengue fever ('knokkelkoorts') zich snel uitbreiden door de combinatie van gebrekkige hygiëne en slechte medische faciliteiten. Verder zijn complicaties mogelijk van reeds vóór het afreizen bestaande (chronische) ziekten.

Ter voorkoming en bestrijding van infectieziekten werkt NOS Nieuws samen met KLM Health Service bij (preventief) vaccineren en het uitgeven van medicatie of preventiemateriaal. NOS-medewerkers die naar calamiteiten- of risicogebieden worden uitgezonden, kunnen zich melden bij vestigingen van KLM Health Services. De samenwerking bestaat uit:

- A. Uitzoeken of debetreffende medewerkers benodigde vaccinaties hebben.
- B. Bijhouden wanneer bepaalde vaccinaties herhaald dienen te worden en de betrokken medewerkers hierop attenderen
- C. De vaccinaties toedienen (op de Travel Clinic in Hilversum, op Schiphol, of op verzoek in het Mediapark).
- D. Samenstelling en update van pakketten met medicatie en/of preventiemateriaal

Preventieve vaccineren:

- gele koorts (geldigheid 10 jaar, inwerktijd 10 dagen, in aantal landen verplicht)
- DTP (geldigheid 10 jaar)
- Buiktyfus (geldigheid 3 jaar, inwerktijd circa 1-2 weken)
- Hepatitis A en eventueel -B (volledig schema 6 maanden, geldigheid 15 jaar). Hepatitis B kan nodig zijn bij cumulatief verblijf over een aantal jaren van meer dan 3 maanden in risicogebieden.

Op het moment van afreizen (afhankelijk van te bezoeken land(en) en risico):

- Aanvullende vaccinaties
- Choleraverklaring
- Malariaprofylaxe

- Muggenwerende middelen
- Antibiotica profylaxe of als pocket-treatment
- Preventiemateriaal (spuiten, naalden, waterzuivering, etc.)
- Medische kits: zo praktisch en klein mogelijk

Training

NOS Nieuws voorziet in trainingen voor medewerkers om risico's te herkennen en in te kunnen schatten, en ook om levensreddend op te kunnen treden.

In samenwerking met KLM Health Services kunnen een- of meerdaagse medische trainingen worden gegeven, net als zgn. "opfris-cursussen", in een van de KLM-vestigingen of in het Mediapark in Hilversum.

NOS-medewerkers die (regelmatig) naar risicogebieden worden gestuurd, worden aangemeld voor de HEST-cursus van de Eurovision Broadcasting Union (EBU).

De Hostile Environment Safety Training (HEST) is een 4-daagse veiligheidstraining voor journalisten en mediapersoneel, opgezet door EBU, in samenwerking met de Europese publieke omroepen en de Britse special forces SAS. In de training wordt uitgebreid aandacht besteed aan zowel militaire als medische aspecten van werken in risicogebieden, omgaan met trauma en stress.

De training is ontwikkeld door een team van journalisten en militairen en probeert realistische (oorlog-)situaties na te bootsen in zowel stedelijke als landelijke omgevingen. Journalisten worden getraind in de omgang met roadblocks (legaal en illegaal), wapentuig/landmijnen, beschietingen, (lichte) verwondingen, ontvoering of gevangenneming, massa-opstanden en rellen, navigatieapparatuur en in kennis over ballistische gegevens met de bijpassende bescherming. Tevens is er aandacht voor het voorbereiden van journalistieke verhalen onder risicovolle omstandigheden.

Nazorg

1. Eerste opvang

Ondanks een goede voorbereiding, goede begeleiding en ervaren medewerkers kan het gebeuren dat medewerkers fysieke dan wel psychische klachten oplopen door verblijf in een calamiteitsgebied. NOS Nieuws en leden van het reportageteam stellen zich zo mogelijk van tevoren op de hoogte van evacuatie routes uit het risicogebied dan wel de beschikbaarheid van medische noodhulp.

Bij (ernstig) letsel of overlijden zal er eerste opvang zijn door collega's en leidinggevenden. Ook kan behoefte ontstaan aan medische expertise. Hiervoor is de bedrijfsarts te benaderen die op de hoogte is van de

werkcultuur en aard van uitzending van de NOS-medewerker(s). De bedrijfsarts kan de medewerker zonnodig gericht doorsturen.

Na verblijf in een rampgebied is van belang:

- bij medische klachten: gerichte verwijzing naar een (tropen)specialist
- afhankelijk van de duur van de uitzending en het gelopen risico: tbc-onderzoek
- Verlof overwegen, afhankelijk van duur en opgelopen risico tijdens verblijf

2. Debriefing

NOS Nieuws heeft afspraken met specialisten van Artsen Zonder Grenzen over een verplichte debriefing van medewerkers na verblijf in een risicogebied. De debriefing vindt plaats door middel van gesprekken over ervaringen.

De afspraken over psychische nazorg:

- Na afloop van een risicovolle reis wordt er geëvalueerd met buitenland- en/of binnenlandse en een lid van de hoofdredactie met de deelnemers van de reportagereis. Hier worden terugkijkend alle ervaringen, verwachtingen en resultaten besproken.
- Naast evaluatie is er een verplichte individuele debriefing met Artsen Zonder Grenzen voor elke deelnemer van de reportagereis.
- Weigering van een debriefing betekent uitsluiting van nieuwe reizen.
- Artsen Zonder Grenzen kan op basis van deze debriefing-gesprekken de NOS-leiding adviseren over te nemen maatregelen naar een medewerker met psychische klachten.
- NOS-leiding maakt individuele afspraken met uitgezonden medewerkers over mogelijke toekomstige uitzendingen naar risicogebieden, of over werk onder omstandigheden met verhoogd risico.

3. Repatriëring

Indien een medewerker gewond raakt of komt te overlijden tijdens een journalistieke missie, draagt NOS Nieuws zorg voor de evacuatie en repatriëring, in samenwerking met lokale overheden, het ministerie van Defensie en hulporganisaties. Indien goede medische zorg niet lokaal voorhanden is, zal overbrenging naar Nederland plaatsvinden.

Bij overlijden van een medewerker werkt NOS Nieuws nauw samen met het International News Safety Institute om de doodsoorzaak te achterhalen, het lichaam te traceren en op te eisen bij strijdende partijen, het Rode Kruis of lokale overheden teneinde het over te kunnen brengen naar Nederland. Er zal een beroep worden gedaan op specialisten om familie, nabestaanden, collega's en direct betrokkenen psychisch en fysiek bij te staan.

Indien sprake is van arrestatie, ontvoering of gijzeling gelden aparte afspraken en richtlijnen voor de NOS. In die gevallen zullen regelingen en instructies aan het team op locatie worden doorgegeven, desgewenst ook in de taal van het land van uitzending voor het lokaal ingehuurd personeel. Deze regelingen en instructies voor gepast antwoord op arrestatie, ontvoering of gijzeling zijn vastgelegd in aparte protocollen, beheerd door de NOS-leiding.

Indien de journalistieke missie door verwonding of overlijden van medewerkers is onderbroken, zal de NOS-leiding overwegen de missie te hervatten.

Erkenning

NOS Nieuws en leden van het reportageteam verklaren hierbij,

- kennis te hebben genomen van de inhoud en betekenis van dit veiligheidsprotocol,
- kennis te hebben van de risico's waaraan het reportageteam of individuele medewerker wordt blootgesteld,
- te bevestigen dat alle noodzakelijke trainingen en/of cursussen zijn doorlopen,
- te bevestigen dat alle noodzakelijke preventieve medische voorzieningen zijn getroffen
- te bevestigen dat de journalistieke waardering van de missie in overeenstemming is met de risico's die daaraan verbonden zijn,
- kennis te hebben van alle verwachtingen die bestaan over de journalistieke output van de missie,
- kennis te hebben van alle nood- of vluchtmaatregelen in het geval van plotseling verhoogd risico en/of terugtrekking van het team,

Namens NOS Nieuws,

Reportageteam,